

Una imatge d'Inca a través del cinema.

El cas d'*Un Trono para Cristy*

Maria Victòria Cubillas Cañellas¹ i Bernat J. Mateu-Morro²

1) Comunicadora audiovisual mavicc93@hotmail.com

2) Historiador de l'art bj.mateumorro@gmail.com

Paraules clau: patrimoni cultural, patrimoni audiovisual, cinema, turisme.

Resum. *Mallorca és una illa que des de principis del segle XX ha estat escenari d'un important nombre de produccions audiovisuals, tant de caràcter documental com d'obres de ficció. L'illa es va consolidant com a espai escènic, i en ella es duen a terme produccions de caràcter nacional i internacional. Els treballs filmats a Mallorca recullen principalment la bellesa del paisatge, i a partir del boom turístic, les zones costaneres. És per aquest motiu que Inca no hi tindrà protagonisme.*

La present comunicació pretén analitzar l'obra Un trono para Cristy, per ser aquesta una excepció en la qual apareix i es fa referència al municipi d'Inca. La intenció és extreure i analitzar la imatge que es crea d'Inca a través de la pel·lícula i veure si aquesta correspon amb la realitat.

Keywords: Cultural Heritage, Audiovisual Heritage, Cinema, Tourism.

Abstract: Mallorca is an island that since the beginning of the 20th century has been the setting for a significant number of audiovisual works, both documentary and fiction. The island consolidates as a recording place, national and international productions are filmed in it. The works produced in Mallorca mainly reflect the beauty of the landscapes, and since the tourist boom the coastal areas too. Is for this reason that Inca has not played a leading role.

This article aims to analyze the film "A Throne for Christy", because it is an exception where appears and refers to the municipality of Inca. The intention is to extract and analyze the image that is created of Inca in the movie.

1. INTRODUCCIÓ

La present comunicació està centrada en l'anàlisi de l'obra cinematogràfica

Un trono para Cristy, pel·lícula hispanoalemanya estrenada el 1960 i enregistrada a Mallorca. La intenció i objectiu principal és conèixer la imatge que es presenta d'Inca i quin és el paper que aques-ta té en el conjunt de la pel·lícula.

Abans de descriure o analitzar la pel·lícula, caldrà situar-la en el seu context més immediat com és la història del cinema a Mallorca, del qual, en aquest cas, en diferenciarem tres eta-pes.

La primera d'aquestes va abraçar des de les experimentacions inicials amb el cinema a les acaballes del segle XIX fins a la irrupció de la Guerra Civil. En la dita etapa la majoria són obres de caràcter documental, en les quals es recullen principalment escenes rurals i de tradicions típiques de l'illa, amb un clar predomini del paisatgisme, en especial de la serra de Tramuntana. Cal dir que aquestes primeres filmacions seguien i reproduïen a través de les seves càmeres la imatge abans creada per la literatura periegètica al llarg del segle XIX, hi ha en elles l'interès de traslladar una visió idíl·lica de l'illa.¹

Tot i la predominança de les obres documentals, en aquesta etapa també trobam obres de ficció que de nou se centraren a reproduir aquest caràcter de l'anomenada 'illa de la calma'. A tall d'exemple podem citar *Flor de espino* (1925) o *El secreto de la pedriza* (1926).²

La Guerra Civil va suposar una gran desfeta que interrompé la producció de projectes cine-matogràfics a l'illa. Acabat el conflicte, el nou govern va passar a controlar-ne la producció, fet que va ressentir la indústria del cinema. Amb tot plegat es va afavorir que els cinemes acabassin distribuint pel·lícules estrangeres en lloc de produccions locals.

Situam la segona etapa a partir dels anys cinquanta, que es correspon amb un moment de creixement econòmic i de recuperació de les produccions cinematogràfiques a l'illa. Mallor-ca es trobava en un procés de transformació a nivell social, urbanístic i demogràfic, entre altres, cap a una societat turística. En aquest sentit cal destacar com es produí l'arribada d'estrangers que es desplaçaven a residir a Mallorca o la inauguració de l'aeroport de Son Sant Joan el 1960.³

Les pel·lícules enregistrades en aquesta segona etapa no són alienes a la nova situació que vivia l'illa, i se n'anà creant una imatge turística a través de tots aquests treballs audiovisuals. Tot i que la majoria de les produccions són obres de ficció, en elles sempre apareix Ma-llorca com una zona turística, lligada especialment al sol i platja. El turisme s'associava amb la modernitat,

1 BROTONS, M. M. MURRAY, I. i BLÁZQUEZ, M. 2016. "Viaje de ida y vuelta, al mito. La contribución del cine a la formación de la iconografía turística de Mallorca" a 36a *Anales de Geografía*. Ediciones Complutense. Madrid. p. 209-210.

2 BROTONS, M. M. *et alii*. "Viaje de ida...", p.211-212

3 TUGORES, F. (coord.). 2000. *Welcome! Un segle de turisme a les Illes Balears*. Fundació La Caixa. Palma. p. 141.

i les escenes més recollides són les platges de l'illa, els hotels o els locals de vida nocturna.⁴

Mallorca en aquesta etapa també era protagonista de les pel·lícules, ja fos perquè hi apa-reixia des del títol, com és el cas de *Vacaciones en Mallorca* (1959) o *Mallorca besos de fuego* (1962), o bé perquè es podia reconèixer l'illa en les escenes que en ella s'havien enre-gistrat, com és el cas d'*El verdugo* (1963). Una altra de les característiques d'aquest període és el gran nombre de produccions o coproduccions de caràcter internacional que s'hi regis-tren.

La darrera de les etapes, la situam a partir dels anys vuitanta fins a l'actualitat. La principal característica de les obres d'aquest període és que les produccions realitzades a Mallorca ho fan atretes per les localitzacions que ofereix l'illa. És a dir, amb algunes excepcions, les pro-duccions venen atretes pels paisatges, tot i que aquest fet no implica que llavors en la pel·lícula Mallorca s'hi identifiqui com a tal.

2. UN TRONO PARA CRISTY

Un trono para Cristy és una coproducció espanyola i alemanya dirigida pel cineasta d'origen argentí Luis César Amadori, el qual tengué una prolífica carrera com a director i fou recone-gut a Espanya per treballs com *¿Dónde vas, Alfonso XII?* (1958) o *La violetera* (1958), encara que també va treballar com a productor, músic i guionista.

El guió de l'obra en qüestió fou una adaptació realitzada a cura de Luis de los Arcos i Luis Marquina a partir de l'obra teatral homònima de José López Rubio. La pel·lícula es va enre-gistrar el 1959, i s'estrenava l'any següent, en el cas d'Inca la seva estrena tengué lloc el mes de desembre al Teatre Principal.⁵

L'obra narra un episodi en la vida de Cristy, interpretada per l'actriu Christine Kauffmann, una al·lota americana la mare de la qual s'ha proposat casar-la per tal de poder posar fi a la greu situació econòmica que pateixen. En una estada a Mallorca, descobreixen que Cristy és la legítima successora al tron d'un principat europeu, alhora que aquesta s'està enamorant d'Àngel, un jove que coneixerà a l'illa.

Fitxa tècnica de la pel·lícula⁶

Títol en alemany: Ein thron für Christine.

Direcció: Luis César Amadori.

Guió: Luis Marquina i Luis de los Arcos.

Fotografia: Antonio L. Ballesteros.

Música: Guillermo Cases.

4 BROTONS, M. M. *et alii*. "Viaje de ida...", p.216.

5 *Ciudad* (25/12/1960).

6 SBERT, C.M. 2001. *El cinema a les Balears des de 1896*. Documenta Balear. Palma. p. 163.

Nacionalitat: alemanya i espanyola.

Estrena: 1960.

Classificació moral: autoritzada per a majors.

Repartiment: Christine Kauffmann, Ángel Aranda, Zully Moreno, Dieter Borsche, Jose-fina Díaz de Artigas, Mercedes Muñoz Sampedro, Félix Dafauce, José Manuel Ramírez i Carlos Ramírez.

Situam la pel·lícula en la segona etapa que hem esmentat abans, perquè les localitzacions seleccionades per al seu enregistrament corresponen amb espais turístics i es mostren i reconeixen en el film com a tals, ens referim a l'Hotel Mediterráneo, Bendinat, Santa Ponça, Valldemossa o l'Hotel Maricel.

Així mateix, classificam la pel·lícula en el segon grup perquè Cristy, la seva protagonista, es comporta com una turista més i tot plegat contribueix a emetre una imatge de l'illa com un espai eminentment turístic.

Tot i l'acceptació que tengué, en especial per part del públic, es tracta d'una pel·lícula no gaire notable pel que fa a les qüestions artístiques i tècniques. D'una banda, el rodatge en exteriors es va veure afectat per la meteorologia, ja que la pluja va acompanyar la filmació i molts de plànols no lluïren finalment com el director esperava.⁷ De l'altra, l'adaptació del guió no estigué ben resolta del tot i fa que tota la història giri entorn d'un argument més aviat escàs. Així la idea inicial era deixar una pel·lícula que destacàs per l'espectacularitat dels paisatges que registrava i les interpretacions del repartiment, i va quedar-se un tant deslluïda.⁸

Res d'això no fou impediment per a la distribució de la pel·lícula i que aquesta acabàs re-bent bones crítiques com les que deixam a continuació: "Una película de grandeza espectacular ¡La más sugestiva y original!",⁹ "La mejor película filmada en Mallorca hasta la fecha"¹⁰ o "Entretenimiento muy agradable y film muy ágil".¹¹

3. EL CAS D'INCA

En el conjunt de la pel·lícula, Inca hi té poc protagonisme, apareix en una de les sortides que el personatge de Cristy realitza fora de l'hotel on està allotjada a manera d'excursió. En aquest cas no s'observen escenes d'exterior on es pugui apreciar la trama urbana del muni-cipi o algun dels seus elements més destacats.

L'escena que apareix d'Inca en el film presenta el moment en què la protagonista i el seu amic Ángel s'han desplaçat fins al celler Can Amer. Així i tot, malgrat ocupar poc espai en el conjunt de la pel·lícula, sí que es presta

7 *Baleares* (15/11/1960).

8 *Ciudad* (25/12/1960).

9 Programa de mà de la pel·lícula elaborat per a la seva estrena en el Cine Goya, col·lecció particular.

10 *Ciudad* (25/12/1960).

11 *Baleares* (15/11/1960).

a Inca un cert interès. En aquest cas, i a diferència d'altres espais que visita, la protagonista explica on es troba, així com també que es tracta d'un celler, i quin és en el moment i quina havia estat la seva funció.

A través d'aquesta breu escena, podem veure com en la pel·lícula el celler es presenta tal com és, no hi ha així intents que aquest aparegui com un simple decorat o fins i tot falsejant el seu caràcter. S'observa, per tant, com la imatge d'Inca, en concret del celler de Can Amer, projectada a través de la pel·lícula, s'ajusta a la seva realitat.

La pel·lícula també ens serveix com a document històric, per testimoniar els canvis que ha patit dit celler. Elaborant una anàlisi comparativa veim com Can Amer no ha variat, en trets generals, en aquests anys. Així i tot observam algunes variacions, com són els canvis del mobiliari o la supressió dels prestatges i la barra que es troba envoltant un dels pilars de la sala i que avui han desaparegut. Pel que fa a l'estructura principal de l'edifici i dels seus elements més significatius, com són les botes, aquests romanen ocupant el mateix espai.

Val a dir que l'elecció d'un celler per aparèixer en la pel·lícula no fou un tema casual. Hem de tenir en compte que la pel·lícula l'hem inclosa en la segona etapa turística i que, per tant, intenta recollir espais turístics de l'illa. Tot i que la majoria són llocs lligats al turisme de masses, sol i platja, cal tenir en compte que ja aleshores hi havia intents per desenvolupar ofertes turístiques complementàries com és el cas d'Inca, que s'hi va veure obligada per no disposar d'una oferta de costa.

En el cas d'Inca es va apostar per oferir i potenciar la singularitat dels cellers i la gastronomia tradicional com a reclam turístic. Com bé ho recull el setmanari local *Ciudad*: "Muchas veces hemos comentado en nuestras páginas el importante papel que desempeñan en nuestra ciudad los típicos cellers. Son, sin duda alguna, nuestras antiguas bodegas el primer aliciente, el más importante reclamo turístico de que dispone Inca".

La visita als cellers d'Inca era una de les sortides/excursions que s'oferien als anys seixanta als turistes que visitaven Mallorca, qui sovint arribaven a Inca amb excursions programades des dels seus hotels a la costa nord. El que observam a la pel·lícula és que el personatge de Cristy actua com una turista més i visita Inca tal com ho feien aleshores els turistes, preocupant-se per la qüestió gastronòmica i deixant la resta al marge.

En relació amb l'actualitat podem veure com aquest tipus d'atracció turística de la ciutat encara es manté, tot i que s'ha intentat apostar per altres.

4. REFERÈNCIES

BROTONS, M. M. MURRAY, I. i BLÁZQUEZ, M. 2016. "Viaje de ida y vuelta, al

mito. La contribución del cine a la formación de la iconografía turística de Mallorca" a *36a Anales de Geografía*. Ediciones Complutense: Madrid.

SBERT, C. M. 2001. *El cinema a les Balears des de 1896*. Documenta Balear: Palma.

TUGORES, F. (coord.). 2000. *Welcome! Un segle de turisme a les Illes Balears*. Fundació La Caixa: Palma.